

Осекова Гулбара Арыновна - улук окутуучу,
Асанова Сонунбубу Омурзаковна - улук окутуучу,
Ош технологиялык университети

КОМПЬЮТЕР ТАРМАКТАРЫНЫН КООПСУЗДУГУН ТАЛДОО УСУЛДАРЫ

Бул иште кийгилишүүнү аныктоо жана өнүккөн тармак коопсуздугун анализдөө ыкмалары жөнүндө жалпы маалымат каралган. Коопсуздуктуу талдоо, коргоо, анализдөө ыкмалары менен кийлигишүүнү аныктоо, кийлигишүүнү алдын алуу. Бул макала кийлигишүүнү аныктоо жана өнүккөн тармак коопсуздугун талдоо жөнүндө берилди. IP денгээлинде иш ыкмалары талкууланат.

Негизги сөздөр: окутуу методикасы, үйрөтүүчү, программалык түзүлүш, Интернет.

Осекова Гулбара Арыновна - ст. преподаватель,
Асанова Сонунбубу Омурзаковна - ст. преподаватель,
Ошский технологический университет

МЕТОДЫ ИЗУЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ КОМПЬЮТЕРНОЙ НАПРАВЛЕНИЙ

В этой статье рассмотрена общая информация определение вмешательства и методы анализа безопасности компьютерных сетей. Анализ безопасности, защита, методы анализа и определение вмешательства, предоотвращение. Дано определение вмешательства и анализ развития сети безопасности. Анализируются методы работы на уровне IP.

Ключевые слова: методы обучения, учебник, программное обеспечение, Интернет.

Osekova Gulbara Arynovna - senior lecture,
Asanova Sonunbubu Omurzakovna - senior lecture,
Osh technological university

METHODS FOR STUDYING COMPUTER SECURITY

This article provides general information on the definition of interference and methods for analyzing the security of computer networks. Safety analysis, protection, methods of analysis and determination of containment, prevention. This article gives the definition of containment and analysis of the development of the safety net. Analyzes the methods of work at the level of IP.

Key words: teaching methods, textbook, software, the Internet.

Киришүү. Мында аныктоо жана сатып алууга байланыштуу терминдерди түшүндүрүп берет. Бир нече ыкмалар төмөнкү критерийлерге ылайык.

1. Чагылдыруу.
2. Натыйжалуулугу.
3. Аткаруу.
4. Маалыматтарды топтоонун ар кандай түрлөрү колдонулат.
5. Учурларды аныктап алганга жөндөмдүү.

Биринчи критерий коопсуздук коркунучу аныктоо ыкмасы белгилүү жана белгисиз коркунуч аныктаса, анда камтуу толук эмес.

Экинчи критерий ыкмасы менен алынган так, арналган сигнал курсунун каражаттары.

Үчүнчү критерий ыкмасын колдонуу менен кайра иштетүүчү тармак жол кыймылынын ылдамдыгын жогорку ылдамдыктагы түйүндөрдө жайгаштыруу абдан маанилүү.

Төртүнчү критерий пакетти туткундап алуу же (пробаларды) киргизүүгө баа берүү ыкмасы катары келген тема же агымдын негизинде маалыматтарды аныктайт. Акыркы критерий бүгүнкү тармактарда маанилүү болуп саналат.

Кийлигишүү аныктоо тутуму негизинен интернет аркылуу ЭЭМ тутумунун тармакка уруксатсыз жетүү жөнүндө маалыматтарды аныктоо максатында иштелип чыккан программа болуп саналат. Кийлигишүүнү аныктоо системалары компьютердик системаларды коргоонун кошумча көлөмүн камсыз кылат. Кабыл алуучу кийлигишүүнү аныктоо системалары жана тармак кийлигишүүчү система. Кийлигишүү аныктоо системасын эки негизги класстарга өз кызматына жараша болуп алат. Хост кийлигишүүнү аныктоо системасы, бул аныктоо тиби компьютерде, компьютер желесинде аныктоо ишке ашырылат. Хост негизделген кийлигишүүнү аныктоо системасы. Хост адатта журналдарда, файлдарда (мисалы брандмаур журналы, веб-сервер журналы жана системный журналдарында) байкоо жүргүзөт.

Кийлигишүүнү аныктоо желе системасы. Желе ыкмасы анын бүтүндөй тармагынын бир бөлүгү деп эсептейт. Баардык кирген жана чыккан тармак шектүүлөрүн текшерүү түрүндө көрсөтүлүшү мүмкүн, бирок башка бир ыкма менен аныктоого болот. Биринчиден кадимки тармак жүрүм-турум моделин түзүү керек. Андан кийин бул моделдин баалоо жана айырма зарыл. Башка тармак кийлигишүү аныктоо системасы (IDSNETWORK) протокол мамлекеттик талдоонун жардамы менен бир протоколго көз карашы менен пакеттерди күтүлбөгөн же жараксыз ырааттуулугу.

Бул макаланын актуалдуулугу ушунда ар кандай компания өзүнүн тармагында азыркы рынокто ийгиликтүү болгусу келсе өзүнүн товарын, кызматын сатуу үчүн жаңы ыкмаларды издөөсү керек, ушул учурда бир же бир нече жаңы (инновациялык) маркетинг стратегиясын (макалда көрсөтүлгөн) колдонсо болот.

Максаты: Бул макаланын максаты интернеттеги инновациялык маркетингдин стратегиялардын көп түрдүүлүгүн жана алардын артыкчылыгын сүрөттө.

Илимий жаңылыгы: Бул макаланын илимий жаңылыгы компаниянын рынокко чыгуу үчүн интернет-маркетинг салыштырмалуу жаны ыкма болуп эсептелип жана каралган маркетинг стратегиялар бүгүнкү күндө белгилүү болуусу менен аныкталат.

Экономиканын көп булагынын бизнесинин ийгилиги тикеден тике маалымат бөлүшүүдөн жана аны таркатуунун ылдамдыгынан, анын актуалдуулугунан жана өз убагында алуудан көз каранды. Бизнесин ийгиликтүү өрчүшү жаны киргизилген товарлар жана кызматтар, ошону менен эле бирге эски кызматтар областында инновациялык технологияларды кенен колдонуудан күтүлөт. Ошентип новатордук маркетинг стратегиясын киргизүү ишкананын атаандашууга жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн зарыл шарт болуп саналат. Товарды жана кызматты сатуу үчүн интернетти колдонуу, азыркы учурда бир гана керек эмес, ошону менен бирге компанияны аман сактап калыш үчүн зарыл.

Интернеттеги сайт инновациялык маркетингдик стратегиянын бир түрү катары. Ал эми брэнддерди жылдыруу абдан популярдуу ыкмаларынын бири интернетте сайтты түзүү жана жайылтуу болуп саналат, башкача айтканда интерактивдүү мүмкүнчүлүгү бар маалыматтык блоктун белгилүү бир адресинде жайгаштыруу, мисалы киргендер менен баарлашуу мүмкүнчүлүгү бар чатта, форумда. Кээ бир ири компаниянын сайтты түзүп болуучу кардарлардын көпчүлүгү турган чакан уюм.

Жакшы иш сайтынын бир катар артыкчылыктары да бар.

Үзгүлтүксүз байланыш болочок кардар менен сайттын каттоочулары көрөрмандары киреше рыноктун өзгөрүүлөрү дүйнөлүк аудитория билимине тез жооп.

Кыйынчылык даражасынын сайттардын көбү ар кандай белгилери бар, толтуруу максаты жана структурасы бар. Байланыштуу түшүнүк көп кыйынчылыктарга туш болушат, так аныктамалар жоктугунан сайттын желе дизайнер ар кандай көйгөйлөрдү чечип берет. Сайттардын кээ бир түрлөрүн карап көрөлү. Сайт «Бизнес карапа» бул сайт көп учурда жеке чакан алгачкы сайт деп аталат. Бул типтеги сайт адатта бир интернет эстүү түзүлөт жана интернет боюнча жайгаштырылгандан кийин атайын колдоосун талап кылат. Бул сайт негизинен өздөрү жана алардын иши жөнүндө сөз кылгысы келген адамдар үчүн жаратылат. Корпоративный сайт. Бул сайттар көп учурда интернет-магазин, интернет каталогу. Корпоративдүү сайтты иштеп адатта экинчи жана үчүнчү даражадагы бир нече жеке дизайнер сайтында алат, колдоону талап кылат жана жөнөкөй таанытма сайтына алда канча кымбат болуп жатат.

Команданы иштеп чыгуу, сайтта бир же бир нече маалыматтар базалары үчүн сайттын чоң жана комплекстүү программаларынын болушу милдеттерди белгилүү бир чечим кабыл алуу укугу. Киргизүү да атайын адистердин тобу. Сайттын көп диапозону.

- Сайтты түзүү узак мөөнөтү.
- Сервер менен аппараттык жана программалык иштөөдө катуу талаптар.
- Сайттын туруктуу техникалык колдоого муктаждыгы.

«Таанытма карта» сайты, кайра иштетүүдөн кийин жогорку даражадагы интернет-порталы болуп калат. Бул интернет-порталын түзүү төмөнкүдөй өзгөчөлүктөрү менен компаниялар үчүн ылайыктуу деген тыянак чыгарса болот.

1. Жакшы атка ээ болуу үчүн белгилүү бир имиджге ээ ири компаниялар менен олуттуу жүгүртүүгө жана жогоруда сактоо үчүн жакын жайгашкан аракетинде ошондой эле бизнес атаандаштыкка.
2. Миңден ашык жүктөр тизмеси жана кызмат көрсөтүүлөрдүн аталышы бар компаниялар үчүн.
3. Экономикалык өзгөрүүнүн, турмушта жана өз убагында кабыл алып бизнес үчүн өз сайтынын көз караштарды түшүнүшкөн лидерлери бар компаниялар үчүн.

Лендинг – пейдж. Сайттын дагы бир түрү. Сайт интернетте элдик болуп таанылып келет. Лендинг-пейдж же баштапкы бет (англ. landingpage англис тилинен которгондо «Баштапкы бет») - бул сайт бир беттен гана түзүлөт, ал блокторго бөлүнгөн: компаниялар, кызматтар, байланыш маалыматтар, кайра байланыш, анын милдети компания жөнүндө тез жана натыйжалуу маалымат менен камсыз кылуу болуп саналат. Сайттын бул түрү көбүрөөк аудиориянын көлөмүнө жетүү үчүн, жарнама натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн колдонулат.

Жарнамалоо компаниясынын жогорку натыйжалуулугун колдонуучу ага даярдалган сунуш менен таанышып кийин гана мүмкүн болот. Бул жагынан алганда Лендинг-пейдж маанилүү өзгөчөлүктөрүнүн бири анын жеткиликтүүлүгү пайдалануучу болуп саналат. Лендинг-пейдж көп учурда ар кандай издөө системалары коомдук тармактар, электрондук почта, почталык жөнөтүүлөр жана жарнамалык компаниялардан өтүү. Кыскасын айтканда интернеттеги жарнамалык бизнес кардарларды өзүнө тартуу үчүн ар кандай гана тиешелүү эмес, сайттарды ошондой эле натыйжалуу колдонууга болот деп айта алабыз.

Интернет соода да азык-түлүгүн алдыга жылдыруу. Каржылык кризис ошондой эле маркетинг өнүгүп новатордук жараяндар керектөөчүлөрдүн жана продуктуларды заманбап стратегиясы үчүн күрөшүүгө жаны жолдорун издөөгө керектөө рыногун өнүктүрүүгө таасирин тийгизген.

Интернет-ресурстун натыйжалуулугу ийкемдүү жарнама саясатын берет, атап айтканда тез маалыматты токтотуп же өзгөртүп ал каалаган убакта кылса болот. Азыр ал жерде тыныгууда жана онлайн соода гана эмес ошондой эле салттуу соода онлайн сатып алуулар алмаштыруу, көптөр соода түйүндөрү өздөрүнө интернет аркылуу сатуу уюмдун жардамы менен кошумча продукт каналын түзүүдү.

Жалпы эле электрондук соода базары интернет аркылуу кайра сатып алуу жана кызматтарды сатууга мүмкүндүк берүүчү механизмдердин тобун билдирет.

Акыркы жылдары электрондук соода рынокто жигердүү, күчтүү өсүшүн көрсөтүү иштелип чыкты. Бул заманбап технологияларды өнүктүрүү жана кирешелеринин өсүшү менен шартталган. Интернет колдонуучулардын туруктуу өсүшү менен шартталган. Бирок дүйнөлүк каржы кризиси электрондук соода базарында иштердин абалы өзгөрүүлөргө алып келет. Бул учурда бир жакшы жагы экономика жагынан, керектөө суроо-талап бир бөлмөсүн ижарага жана залындагы кызматкерлерине эмгек акыларын кереги жоктугу себеби бар экенин тастыктап, алар арзан буюмдар сыяктуу онлайн дүкөндөрүнө ооп бара жатат деп эсептелет. Жыйынтыктап жатып, биз интернет боюнча соода шарттуу сырткары соодалоого салыштырмалуу жыйынтыгында окшош кызмат деп айта алабыз. Алардын ортосундагы айырмачылыктар иштөөчүн кардарларды тартуу.

Чекене соода түйүндөрүнө салыштырганда электрондук соода түйүндөрүндө салыштырганда электрондук соода артыкчылыктары болуп төмөнкүлөр саналат: онлайн дүкөндөн 15%ге дүкөндөрдө арзан берилет.

Интернетте мазмундук жарнаманын кадыресе көрүнүш төмөнкүлөр болуп саналат. Мазмундук жарнаманын издөө системалары. Баннер статикалык же табиятынан динамикалуу деп аталат. Контекст жана баннер жарнама колдонууда жарнама биринчи натыйжалуу экенин түшүнүү керек (ошондой эле жалпыга маалымдоо каражаттарында) ал белгилүү бир колдонуучуга үчүн көрнөк таасирлери чектөө жөндүү. Ошондой эле баннер жарнамалары, жайгаштырып жатканда, «таасир» жарнама төлөө күнү убагынан көз каранды эске алынышы керек. Туруктуу суроо-талап менен ыракаттануу үчүн уландыга карабастан контекст жарнамасы менен алмаштырылат. Бул көргөзмө порталдар жана интернет кино таралышына байланыштуу. Интернет кормо жарнама жарнаманы көрүүчүн алып келген ар кандай сайттарда жайгаштырылган [1].

Салттуу жарнама үстүнөн бир топ артыкчылыктарга ээси катары сунуш кылат. Интернеттеги жарнамалык контекстик жарнама ким келгендерге сүрөтү таасири маселесин чечүү мүмкүн чече албай жатат.

Онлайн жарнама сайттарды эки топко бөлүүгө болот: сайт колдонуучулар жаратуучу мазмун (колдонуучунун мазмуну түзүлгөн) жана сайттарды алуучу мазмуну (укук мазмуну) камтыйт.

Интернет жарнама анын техникалык мүмкүнчүлүктөрү сатып алууда тандоо ошондой эле керектүү жүрүм-түрүм өзгөчөлүктөрүн эске алууга мүмкүндүк берет. Мындан тышкары кайсы көчөдө баннерлер жана транспорт боюнча кулактандырууларды бир үнөмдүү сатууга, ал эми ар бир мүмкүн болгон сатып алуучуга сиздин жекече мамиле аныктай алат.

Коомдук желелер жана мобилдик тиркемелерди онлайн маркетинг өзүнчө түрү катары.

Кызматтарды камсыз кылуу максатында коомдук тармактарды колдонуу рыногунда абдан маанилүү болуп саналат. Компаниялардын саны барган сайын өсүүдө, коомдук тармактарда өз эсептерин түздү. Коомдук желелерде иштөө жөндөмдүүлүгү жалпы компаниянын маркетинг курамына киргизилген. Компанияга кызыктар болгон коомдук тармакка максаттары менен так аныктоо жана аудиториянын эмне экендигин түшүнү кереги тандоодо. Ошондой эле зарылдыгына басым: соода байланыш жана берилгендик. Бул тууралуу жарнама уюмга болот.

Коомдук тармактар болуучу кардарларды өзүнө буруу, ошондой эле кардар менен байланышуу маанилүү ролду ойнойт, пикир алуу үчүн сонун мүмкүнчүлүктөр түзүлгөн.

Жыйынтыктоо. Азыркы учурда Интернет көп колдонулат мисалы рынокко кирүүсүнө байланыштуу мобилдик тиркемелерди сайттарга да берүүгө болот.

Мобилдик колдонмо компаниянын кадыр баркын, ошондой эле натыйжалуу маркетинг куралын кармап алат. Мобилдик өтүлмө интернет-магазин, интернет банк болушу мүмкүн, купон коддорунун касиети бар. Жалпысынан алганда ал мобилдүү түзмөктөрүчүн кардарлардын муктаждыктарына жарнама, ар кандай иш-милдеттерди аткара алат деп айтууга болот. Ошентип эл техникалар менен изилдесе, ал эми коомдук тармактар жана мобилдик колдонмолор абдан натыйжалуу новатордук маркетинг механизм болуп саналат. Ошондуктан азыркы компаниялар маркетинг стратегиясынын үзгүлтүксүз жакшыртууга тийиш. Кемчиликтерди ишкананын маркетингдик саясатын өркүндөтүү, новатордук ыкмалары ошондой эле рынокто атаандаштыка жөндөмдүүлүгүн жана он жайгаштыруу жакшыртууга өбөлгө. Интернет рыногун өнүктүрүү максатында көптөгөн ишканалардын маанилүү компоненти болуп саналат. Бул компаниянын натыйжалуулугун жогорулатуу учурдагы жана болочок кардарлар үчүн керектөө рыногуна жана мамилени максималдуу катышуусун камсыз кылуу үчүн зарыл болгон жана абдан натыйжалуу маркетингдик стратегиясы болуп саналат [2].

Адабияттар:

1. **Бекбоев И.Б.** Педагогикалык процесс: эски көнүмүштөр жана жаңычыл көз караштар. [Текст] / И. Б. Бекбоев // Б. 2006
2. **Беспалько В.П.** Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия) В.П. Беспалько. - М.: Воронеж: Издательство НПО "МОДЕК", 2002.
3. **Калдыбаев С.К** Компьютердик окутуу программалары-программалап окутуунун заманбап багыты С.К. Калдыбаев, Т.А. Курамаева [Текст] // Ж. Баласагын атындагы КУУнун жарчысы. - Бишкек, 2012
4. **Курамаева Т.А.** Программалап окутуудагы компьютердик технологияны колдонуунун кээ бир өзгөчөлүктөрү Т.А. Курамаева, Б. Келдибаев // Жур. Соц. и гуманитар. науки. Кырг. патент, 2005